

pisati Grimm in da je tako mogel pisati le Kopitar. V svrhu tega dokazovanja pa je moral Murko poseči v celo delovanje Kopitarjevo, posvečeno narodnim pesmim in kar je ž njimi v zvezi, in treba se je bilo opirati tudi na historijo in na osebe tedanjega časa, zlasti na Vuka, in na drugi strani — to je odlična specialiteta Murkova — na sodobne velike nemške slovstvenike. — Tako prihaja marsikaj novega na dan; kar pa je bilo znano, to prešinja nova luč. Skratka, razprava je vzor za metodiško znanstveno dokazovanje na polju literature, ima pa še prednost, da se gladko čita.

V istem zvezku (stran 156.—161.) ocenjuje Murko znano Brücknerjevo „Geschichte der polnischen Literatur“, ki je v Amelangovi založbi v Lipskem izšla leta 1901. kot prvi zvezek velikega literarnega podjetja „Die Literaturen des Ostens in Einzeldarstellungen“, ki smo ga tudi mi ob njega začetku (v „Zvonu“ 1902, stran 210.) na kratko omenili. — Dr. Murko poudarja na značilnih zgledih posebnost znamenitega Brücknerjevega dela, tem znamenitejšega, ker se Brückner dotlej ni kazal posebej za slovstvenika. Odkar sem pred nekaj meseci imel priliko, osebno občudovati njega sedanje fenomenalno znanje na tem polju in njegov fini — morda prefini — okus, postala mi je šele prav jasna vsaka beseda, ki jo piše Murko o tej slovstveni zgodovini; knjiga je izšla leta 1900. tudi v poljskem jeziku.

Dr. Jos. Tominšek.

„Svetovna knjižnica“. V. Pierre Loti: Islandski ribič, roman, iz francosčine prevel Fran Šturm. Tiskala in založila „Goriška tiskarna“ A. Gabršček. Gorica 1904. Cena K 1:20, po pošti K 1:30. Pierre Loti spada med najpriljubljenejše francoske pisatelje in to po pravici. Njegove povesti, brez sentimentalnosti, so pristrčne in polne pristnega čustva. „Islandski ribič“ je eno najboljših del tega pisatelja in naše občinstvo mora biti hvaležno „Goriški tiskarni“, da mu ga je podala v slovenskem jeziku.

Ljubljanska katastrofa. Pripoved iz djačjega života, napisal Ante Kovačić. 1904. Tiskara V. Jakšiča. Glin. 8°. 50 str. Cena 50 vin. Nabiralci predplačnikov dobivajo na vsakih 10 primerkov 1 primerok zastoj ter se prosijo, da pošljejo za 1—5 primerkov 10 vinarjev, za 10 primerkov 20 vinarjev za poštarino. Naročila sprejema tiskarna V. Jakšiča v Glini.

Dr. Ante Kovačić, odvetnik-začetnik v Glini in darovit pisatelj, je končal tragično. Kmalu potem, ko je dobil odvetniško mesto, se je oženil, pa je zopet kmalu potem potemnel na duhu, umrl in ostavil v siromaštvu vdovo in nepreskrbljeno deco. — Ker je čisti dobiček namenjen vdovi in deci njegovi, priporočamo že zaradi tega I. zvezek zbranih del, ki jih namerava izdajati vdova po mogočnosti.

Prvi zvezek obsega pripoved „Ljubljanska katastrofa“. Pisatelj opisuje v njej potovanje dveh mladih Hrvatov po Kranjskem, njiju srečne in nesrečne doživljaje in ljubavni roman z dvema sestrama, ki se po neverjetnih slučajih seznanita z Andrijem. Andrij začne nedolžno ljubezen z obema, dočim je Miško, njegov drug, hladen. Obe sestri, ena zakonska in druga nezakonska, sta o svoji razmeri obveščeni ter vse odkrijeta Andriji. Da ne bi ene ni druge razžalil, se od obeh prijazno poslovil in odide z Miškom v Zagreb. Nekega dne pride Andrija v Zagreb s svojo nevesto in njeno materjo, da si nakupi za ženitev potrebnih stvari. Sestane se z Miškom, ki je dobil vsled legarja golo glavo, in z nekim kičošem Gustavom, ki je večni jurist in se baha, da ima neko ljubavno razmerje z omoženo gospo v Brežicah. Na njegov poziv gredo vsi trije k „Caru avstrijskemu“ večerjat. Tu vidita oba potnika, ki sta nekda po Kranjskem potovala,

obe sestrí v društvu mož. Predstavita se jima in zvesta, da je Anjelica vzela bivšega ateista in nemškutarja, ali imovitega zasebnika Sorniga, ki ga je izpreobrnila kot Hrvatice v pobožnega narodnjaka, njena sestra Francka pa se je udala za nekega učitelja v Č. Mijat (Mišo) se je potihoma odtegnil, da ni bilo treba svoje pleše pokazati; lepi Gustav pa se je dal predstaviti Anjeli, o kateri si je domišljjal, da jo hoče zase pridobiti. Ker mu je ona dejala, da ga pozna po imenu, sili vanjo, da naj pove iskreno, kako ga je spoznala. Le-ta pa reče svojemu možu, naj mu on pove način, kako da ga pozna. Gospod Sornig pa mu reče, da bi mu svetoval v Brežicah račune z Mico Valješkovo poravnati. Osramočen se je Gustav izgubil iz društva. Obe sestrí, njijna soproga in Miško pa so se udeležili svatbe Andrije in njegove neveste.

Povest je sveža, fantastna, ali obenem živalna in gracijozna. — Nekoliko preradikalno slika nemškutarstvo in umazanost slovenskih fajmoštrov ter jim polaga na jezik slovenščino, katere menda nobeden tako robato ne govori. *R. P.*

Magarašević Djordje: Životi književni rad Nikanora Grujića, pakračkog vladike. U Zagrebu, Tisak Dioničke tiskare 1904, 8°, 134. Preštampano iz 156. knjige „Rada“ Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. — Plemenit človek, uslužen Slovan in plodovit pisatelj je profesor gimnazije v Sremskih Karlovcih, g. Magarašević, ki nam tu podaje obširen životopis Nikanora Grujića, od 1864—1887 vladike pakračkega v Slavoniji. Bil je Grujić prej spremljevalec, prijatelj in pridvorni škof Josipa Rajačića, onega častitljivega moža, ki je leta 1848. vodil narodni srbski pokret ter postal takrat „srbski patrijarh“. Grujića hvalijo kot branitelja srbskih probitkov za burnih dni l. 1848., kot zagovornika svojega naroda v cerkvenih in posvetnih stvareh, kot pesnika, poznavalca in prijatelja narodnega jezika, torej kot redek pojav v političnem, cerkvenem in posvetnem življenju srbskega naroda. In tega moža je po večinoma neobjavljenih virih, osobito po njegovih lastnih memoarih opisal prof. Magarašević.

Z enega mesta tega životopisa pada značilna luč na našega Kopitarja.

Leta 1847. je dal Vuk tiskati svoj prevod novega zakona ter ga je poslal metropolitu Rajačiću na odobrenje. Metropolit se je dakako začudil, kako je mogel ta prevod na Dunaju brez njegove cenzure iziti na svet, ter je pisal na Dunaj, naj se zabrani prodaja tega prevoda, češ, da je poln pogrešnosti, ki „pohujšujejo“ čitalce.

Vukovemu prevodu je bila dala dvorska cenzura svoj imprimatur; baš Kopitar je napolnil Vuka, naj se ogne cenzure pravoslavne cerkve in naj se obrne do dvorske cenzure, pri kateri velja njegova beseda. Vuk je slušal Kopitarja.

V memoarih Grujićevih čitamo: „Vuk je bio moj lični prijatelj i on je pripovedio meni sve, što je morao raditi, dok je sklonio dvorsku cenzuru, da pusti taj prevod njegov u štampu. Iz te njegove pripovetke video sam, da je bio i ovoga puta orudje u rukama onih duhova, koji rade i na političkom i na crkvenom i na književnom polju oko toga, da se ne konsolidira ni u crkvenom ni u narodnom životu našem ono, što njihovim težnjama ne ide u račun. Vuk je to priznao meni, ali je dodao, da on nije mogao drukčije raditi, jer se bojao, da mu ne osakati naša cenzura jezika u prevodu njegovom.“

Te trditve Grujićeve je treba zvezati z nekim pismom Vukovim iz l. leta 1848., kjer govori o svojem prevodu ter se brani sumničenja z rimsko propagando, češ, da mu je tiskala njegov prevod. „Kako bi rimska propaganda svojim troškom nabavljala našem narodu ono, što svojim jednovjernima zabranjuje.“ (65—67).